

Jan Kabát

HISTORIE PRÁVNICKÝCH SJEZDŮ V ČESKÝCH ZEMÍCH A NA SLOVENSKU

MASARYKOVA
UNIVERZITA

HISTORIE PRÁVNICKÝCH SJEZDŮ
V ČESKÝCH ZEMÍCH A NA SLOVENSKU

MUNI
PRESS

Jan Kabát

HISTORIE PRÁVNICKÝCH SJEZDŮ V ČESKÝCH ZEMÍCH A NA SLOVENSKU

MASARYKOVA UNIVERZITA

BRNO 2025

Kniha vyšla s finanční podporou České advokátní komory, Exekutorské komory České republiky, Notářské komory České republiky, Jednoty českých právníků a Unie podnikových právníků.

Monografie vznikla na Masarykově univerzitě v rámci projektu „Aktuální problémy teorie a dějin práva číslo MUNI/A/1504/2023“ podpořeného z prostředků účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum, kterou poskytlo MŠMT v roce 2024.

Masarykova univerzita knihu vydala ke 100. výročí konání II. sjezdu československých právníků v Brně a u příležitosti konání II. sjezdu českých právníků v roce 2025.

Knihu recenzovali: doc. JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M.
 JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Vzor citace

Kabát, Jan. *Historie právnických sjezdů v českých zemích a na Slovensku.*

Brno: Masarykova univerzita, 2025. ISBN 978-80-280-0674-7.

© 2025 Masarykova univerzita

© 2025 Text Jan Kabát

© 2025 Fotografie, dokumenty Národní archiv, Masarykův ústav a archiv AV ČR, v. v. i., Archiv města Brno, Regionální muzeum v Chrudimi

© 2025 Layout Pavel Křepela

ISBN 978-80-280-0675-4 (online ; pdf)

ISBN 978-80-280-0674-7

<https://doi.org/10.5817/CZ.MUNI.M280-0675-2025>

OBSAH

Předmluva	7
Úvodem	9
1 Pojem právnických sjezdů	13
1.1 Právnícké sjezdy.....	14
1.2 Sjezdy dílčích právnických skupin.....	16
1.3 Právnícké sjezdy v dalších evropských zemích.....	17
2 Vývoj českých a československých právnických sjezdů	19
2.1 Setkání českých právníků před Prvním vědeckým sjezdem v roce 1904.....	19
2.2 Inspirace a motivace k uspořádání prvního sjezdu českých právníků.....	23
2.3 I. vědecký sjezd českých právníků v Praze (1904).....	25
2.4 II. sjezd československých právníků v Brně (1925).....	36
2.5 III. sjezd československých právníků v Bratislavě (1930).....	47
2.6 Konec sjezdů Právnícké jednoty v meziválečném období.....	64
2.7 Poválečné snahy k obnovení právnických sjezdů.....	66
2.8 IV. sjezd československých právníků v Praze: Za socialistické právo! (1949).....	67
2.9 Sjezd českých právníků (2022).....	78
2.10 Přípravy II. sjezdu českých právníků (2025).....	88
3 Další právnícké sjezdy z období meziválečného Československa	91
3.1 I. sjezd právníků slovanských států v Bratislavě (1933).....	91
3.2 I. odborový sjezd československých právníků v Praze (1936).....	109
3.3 I. unifikační sjezd československých právníků v Bratislavě (1937).....	119
4 Sjezdy slovenských právníků	135
4.1 Účel pořádání sjezdů.....	135
4.2 Průběh a věcná náplň jednotlivých sjezdů.....	138
5 Sjezdy německých právníků na území Československa	149
5.1 Němečtí právníci na území českých zemí a I. sjezd německých právníků v Karlových Varech (1923).....	149
5.2 Ustanovení Stálého výboru sjezdu německých právníků v Československu a jeho činnost ...	154
5.3 Sjezdy německých právníků konané v letech 1925 až 1937.....	156
5.4 Význam a vliv sjezdů.....	162
6 Medailonky vybraných významných osobností právnických sjezdů	169
6.1 I. vědecký sjezd českých právníků v Praze (1904).....	170
6.2 Sjezdy v meziválečném Československu (1918–1938).....	180
6.3 IV. sjezd československých právníků v Praze (1949).....	202
6.4 Německé sjezdy v meziválečném Československu (1923–1937).....	207
6.5 Sjezd českých právníků v Praze (2022).....	212
Závěrem	219

Resumé	223
Příloha – Tabulka s přehledem otázek, příspěvků a závěrů právnických sjezdů	226
Použité archivní zdroje	281
Použitá literatura.....	289
Zdroje obrazového materiálu.....	307
Jmenný rejstřík	313

PŘEDMLUVA

Je mi velkou ctí napsat předmluvu ke knize kolegy Jana Kabáta z Katedry dějin státu a práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, kterou v roce 2024 obhájil jako rigorózní práci, jejímž jsem byl oponentem.

Úspěch každé knihy závisí do jisté míry na volbě tématu. V této souvislosti se v případě právnických sjezdů na území českých zemí a Slovenska v první polovině dvacátého století jedná o problematiku, která jednak čtenáře z řad odborné právníkové veřejnosti jistě zaujme a jednak nebyla dosud vůbec českou či československou právní historiografií podrobně zpracována.

Historie právnických sjezdů je fascinujícím tématem, které odráží nejen právní, ale i společenské a politické změny dané doby. Fenomén právnických sjezdů sehrál jistě zajímavou roli ve formování právního myšlení a praxe v našich zemích, především v meziválečném období. Jak autor ukazuje, právníkové sjezdy nebyly jen místem setkávání právníků a diskusemi o právních otázkách. Byly také platformou pro výměnu právních názorů a zkušeností a přispěly k rozvoji právní vědy a praxe.

Tato kniha nabízí komplexní pohled na historii právnických sjezdů od jejich počátků ještě před vznikem samostatného československého státu až do konce čtyřicátých let minulého století. Autor pečlivě mapuje vývoj těchto sjezdů, přičemž klade důraz na jejich historický kontext, účely a mechanismy fungování. Věnuje se nejen celostátním právnickým sjezdům, ale i dílčím sjezdům, které se konaly v meziválečném Československu. Mezi ně náležely například sjezdy slovenských či německých právníků.

Pojednání o právnických sjezdech v českých zemích a na Slovensku v první polovině dvacátého století představuje z hlediska vývoje české (československé) právní vědy významné a komplexní téma, jehož zpracování vyžadovalo důkladný výzkum. Kromě archivního výzkumu to byla analýza dobové sekundární literatury, především pak článků a zpráv publikovaných v dobových právnických časopisech i v denním tisku.

Téma monografie lze považovat za aktuální, neboť zároveň zapadá do doby, kdy u nás v roce 2022 došlo k obnovení pořádání právnických sjezdů a na rok 2025 je

plánován další ročník. Tento návrat k organizování právnických sjezdů je důkazem jejich nadčasového významu a pokračující potřeby odborné diskuse mezi právníky. Jsem přesvědčen, že na připravovaném sjezdu nezůstane kniha bez odezvy, neboť jako výsledek mnohaleté práce, poctivého archivního výzkumu a osobního zaujetí autora nabízí nové a na jiných místech dosud neuveřejněné informace o minulých právnických sjezdech, k jejichž tradici se ty současné hlásí a navazují na ně.

Tímto děkuji autorovi za jeho pečlivou vědeckou práci a přínos české právní historiografii. Jsem rád, že práce vznikla na brněnské katedře právních dějin, kde vyrůstá nový právní historik, o kterém bude v dalších letech v české právní historiografii jistě ještě hodně slyšet.

Věřím, že kniha o historii právnických sjezdů v českých zemích a na Slovensku najde své místo jak mezi odborníky, tak i mezi studujícími a všemi, kdo se zajímají o historii práva a jeho vývoj v českých zemích a na Slovensku. Je to dílo, které si zaslouží pozornost nejen pro svou odbornou hodnotu, ale i pro svůj přínos k pochopení minulosti, jež formuje naši přítomnost.

S upřímným doporučením a přáním příjemného čtení

doc. JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M.
vedoucí Katedry dějin státu a práva
Právnické fakulty MU

„Sjezd právnický má v našem prostředí připomenouti veliký význam právnictva pro naši kulturu. Na sjezdu má právnictvo prokázat, že jde při zákonodárství o více než pouhé formulování nahodilých přání. Zároveň má mít sjezd též úkol sblížit teoretiky a praktiky různých oborů v jeden společný celek.“

Jaromír Sedláček

Ještě donedávna byly právnické sjezdy, které se konaly v českých zemích a na Slovensku v první polovině 20. století, mezi českou a slovenskou odbornou právnickou veřejností téměř zapomenutým fenoménem. Teprve obnovený Sjezd českých právníků, který se konal v roce 2022 v Praze, připomněl historickou existenci právnických sjezdů ve snaze navázat na jejich odkaz.¹ V rámci obnoveného sjezdu pak zejména díky právnímu historikovi a emeritnímu ústavnímu soudci Stanislavu Balíkovi byla vůbec poprvé přiblížena i historie právnických sjezdů.² Do té doby se českými a československými právnickými sjezdy zabývali právní historici jen okrajově.³

- 1) Jak vyplývá z preambule sjezdového řádu. Viz Sjezdový řád [online]. *Jednota českých právníků*. [cit. 19. 1. 2024]. <https://jednotaceskychpravniku.cz/sjezd-ceskych-pravniku/>
- 2) Balík, S. Sjezd českých právníků. In: *Sjezd českých právníků 2022*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2022, s. 11–16.
- 3) Sporadicky a tendenčně se ve své publikaci o právnických sjezdech zmínil Václav Vaněček. Viz Vaněček, V. *České právnictví za kapitalismu*. Praha: Československá akademie věd, 1953, s. 124, 171–172. Další práce se týkají existence jen některých sjezdů. Ke slovenským sjezdům viz Zavacká, K. *Právna veda na Slovensku v rokoch 1918–1938*. In: Malý, K., Soukup, L. (eds.). *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918–1938) a jejich místo ve střední Evropě: [sborník příspěvků]*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010, s. 80–110. K německým sjezdům v Československu viz Míšková, A. *Hlavní centra německých právních elit a jejich vývoj 1918–1938*. In: Malý, K., Soukup, L. (eds.). *Československé právo a právní věda v meziválečném období (1918–1938) a jejich místo ve střední Evropě: [sborník příspěvků]*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010, s. 111–124. Dále též viz Slapnicka, H. *Die deutschen Juristenvereine und Juristentage in der Tschechoslowakei. Germanoslavica. Zeitschrift für germano-slawische Studien*. 1995, roč. 2, č. 1, s. 101–105.

Absence širšího pojednání o historickém vývoji tuzemských právnických sjezdů kontrastuje se situací v západních zemích, zejména v Německu, Rakousku či Švýcarsku, kde jsou právnické sjezdy již od druhé poloviny 19. století etablovanou diskusní platformou právníků. Právnické sjezdy konané v českých zemích a na Slovensku přitom ve srovnání se svými zahraničními protějšky nabízejí neméně přínosné závěry právních diskusí a inspirativní zkušenosti.

Monografie si klade za cíl poskytnout čtenáři ucelený přehled všech historicky uskutečněných celostátních právnických sjezdů v českých zemích a na Slovensku, a to včetně sjezdů slovenských a německých právníků. Zvláštní důraz je kladen na dobové účely těchto sjezdů a způsoby jejich fungování. Dále je analyzována organizace jednotlivých právnických sjezdů, jejich průběh a závěry. Na konci monografie je zařazen přehled právnických sjezdů na vymezeném území, který zahrnuje všechna sjezdová témata, soupis písemných příspěvků včetně jejich autorů a závěry jednotlivých sjezdů ve formě sjezdových usnesení.

Historický vývoj právnických sjezdů v českých zemích a na Slovensku se čtenářům zprostředkovává v návaznosti na nedávný Sjezd českých právníků z roku 2022, který byl jedním z impulsů k sepsání této monografie, a také v kontextu nadcházejícího II. sjezdu českých právníků, jenž se uskuteční v pražském Karolinu v roce 2025. Tato publikace je pak symbolicky vydána právě u příležitosti konání zmíněného druhého sjezdu a zároveň ke stému výročí II. sjezdu československých právníků, který se konal v roce 1925 v Brně.

Zpracování problematiky se opírá o archivní materiály shromážděné prostřednictvím výzkumu v Národním archivu České republiky (dále i NA), především ve fondech dobových ústředních státních orgánů, které dosud nebyly komplexně zpracovány. Monografie dále zahrnuje poznatky z odborné dobové sekundární literatury. Vzhledem k tomu, že se zaměřuje na právnické sjezdy primárně v kontextu jejich organizace, průběhu a závěrů, čemuž odpovídá i členění jednotlivých kapitol, opírá se dále o dobové zprávy publikované v právnických periodikách a o procesní pravidla sjezdů, známá jako sjezdové řády. Ve vztahu k sjezdovým závěrům čerpá především z rozsáhlých sjezdových publikací, které poskytují detailní přehled o výsledcích jednotlivých sjezdů. Text je navíc doplněn dochovanými dobovými snímky a obrazovým materiálem zachycujícím vybrané archiválie, což čtenářům umožňuje lepší představu o líčených skutečnostech a průběhu samotných právnických sjezdů. Kvalita snímků odpovídá stavu a technickým možnostem, které byly k dispozici v době jejich pořízení, i proto mohou některé snímky vykazovat drobné nedostatky, které jsou však součástí historického kontextu a autentického zachycení dobových reálií.

Rozvržení monografie reflektuje snahu o analytický a historický přístup ke sledovanému tématu. První kapitola je nejprve obecně věnována fenoménu sjezdů, které se ve druhé polovině 19. století staly ve střední Evropě oblíbenou součástí fungování různých spolkových, profesních či politických skupin. Poté je pozornost věnována právnickým sjezdům, a to v kontextu středoevropské tradice právnických

sjezdů, která se stala základem pro vznik českých a československých celostátních právnických sjezdů.

Klíčovou část textu tvoří rozsáhlá analýza čtyř číslovaných sjezdů organizovaných Právnickou jednotou.⁴ Tyto čtyři sjezdy, uskutečněné v letech 1904, 1925, 1930 a 1949, reflektují nepravidelnou kontinuitu sjezdové tradice v Československu a ukazují na širší společenské a právní skutečnosti doby. Právnická jednota, která byla ve své době hlavním reprezentantem českých, moravských a později také slovenských právníků, svými aktivitami významně přispěla k vytváření odborných diskusí na aktuální právní témata, jak dokládá analýza jednotlivých sjezdů. Ke konci této části jsou zmíněny rovněž snahy o obnovení pořádání právnických sjezdů, včetně průběhu sjezdu v roce 2022 a příprav na II. sjezd českých právníků v roce 2025. Zahrnutím obou obnovených sjezdů usiluje monografie o lepší porozumění odkazu historických právnických sjezdů. Zároveň může sloužit i jako inspirace pro právnické sjezdy současné.

Vývoj sjezdů Právnické jednoty doplňuje pojednání o dalších celostátních právnických sjezdech z meziválečného období, které byly pořádány mimo rámec Právnické jednoty a měly často odlišný účel. Mezi ně patřily I. sjezd právníků slovanských států z roku 1933 v Bratislavě, I. odborový sjezd československých právníků z roku 1936 v Praze a I. unifikační sjezd československých právníků z roku 1937 v Bratislavě. Další kapitoly jsou věnovány sjezdům slovenských a německých právníků z meziválečného období Československa.

Na úplný závěr reflektuje monografie osobnosti, které sehrály klíčovou roli v rámci organizace a průběhu jednotlivých právnických sjezdů. Tato část se zaměřuje nejen na přínos jednotlivých osobností k organizaci sjezdů, ale také na jejich širší vliv na českou právní vědu a praxi. Důraz je kladen také na jejich odkaz, který může být inspirací i pro současnost.

Poděkování

Na tomto místě bych rád vyjádřil svou hlubokou vděčnost všem, bez jejichž pomoci by tato monografie nemohla vzniknout.

Mé poděkování patří kolegům z Katedry dějin státu a práva Právnické fakulty MU, zejména Ondřeji Horákovi a Jaromíru Tauchenovi, za odborné vedení a cenné rady, kterými mě provázeli po celou mé práci. Za celkovou podporu si pak zvláště vážím pomoci Jaromíra Tauchena.

Upřímné poděkování náleží též předsedovi Pražského sdružení Jednoty českých právníků Martinu Foukalovi, který mi umožnil účastnit se přípravných výborů II. sjezdu českých právníků a prezentovat zde své poznatky o historii českých a československých právnických sjezdů.

4) Roku 1948 byl spolek znovu ustanoven jako Jednota československých právníků a v roce 1990 jako Jednota českých právníků.

Neméně si vážím ochoty archivářů státních archivů České republiky, zejména z Národního archivu, kteří mi zpřístupnili klíčové dobové materiály, o něž se tato publikace významně opírá. Srdečné poděkování patří také rodině Cyrila Bařinky za vřelé přijetí a laskavost, s jakou mi poskytla další cenné zdroje a materiály, které byly pro tuto monografii klíčové.

Zvláštní poděkování patří nakladatelství Masarykovy univerzity Munipress pod vedením paní ředitelky PhDr. Aleny Mizerové za profesionální koordinaci celého vydavatelského procesu a pečlivou redakční a ediční práci.

Tato kniha by nevznikla bez finanční podpory níže uvedených organizací. Tímto děkuji Právnické fakultě Masarykovy univerzity, která přispěla na realizaci knihy prostřednictvím projektu specifického výzkumu. Děkuji také právnickým profesním komorám a organizacím, které jako spoluorganizátorky II. sjezdu právníků v roce 2025 poskytly nezbytné finanční prostředky, konkrétně Jednotě českých právníků, České advokátní komoře, Exekutorské komoře České republiky, Notářské komoře České republiky a Unii podnikových právníků. Tato podpora je důkazem úcty k historickému odkazu právnických sjezdů, ale také snahy uvedených organizací navázat na sjezdovou tradici prostřednictvím obnovených sjezdů českých právníků.

POJEM PRÁVNICKÝCH SJEZDŮ

Před pojednáním o právnických sjezdech je vhodné vysvětlit samotný pojem „sjezdu“. Sjezdy obecně se v českých zemích staly oblíbeným formátem setkávání nejrozličnějších profesních, zájmových či společenských skupin přibližně ve druhé polovině 19. století. I proto se jeví jako vhodné použít dobovou formulaci z Ottova slovníku naučného, který pojem „sjezd“ (lat. *conventus*) definuje jako „shromáždění, jehož účastníci, mající nějaký společný zájem, z různých stran se sjíždějí k poradám o společných záležitostech, přednáškám, výměně svých myšlenek apod.“⁵

Sjezdy různých skupin se staly fenoménem napříč střední Evropou rozrůstajícím se v mnoha oblastech lidské činnosti.⁶ Pořádání sjezdů se vyvíjelo spolu s rozšiřováním společenských a spolkových aktivit,⁷ které v rakouské monarchii zaznamenaly svůj rozmach s postupnou politickou liberalizací po skončení tzv. bachovského neoabsolutismu.⁸ V tomto období se rozvinula také státní regulace spolčování, která vytvořila

- 5) *Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí. Dvacátý třetí díl.* Praha: J. Otto, 1905, s. 239.
- 6) Z velkého množství sjezdů lze pro představu uvést sjezdy českých farmaceutů konané od roku 1896, sjezdy českých hasičů konané od roku 1876, Sjezd českých lesníků z roku 1907 či Sjezd sdružených zahradníků zemí koruny české z roku 1898 a mnohé další. Viz Sjezd farmaceutů. *Časopis českého lékárnictva*. 1896, roč. 15, č. 19, s. 298–299. Jindra, J. A. Vývoj českého hasičstva. *Hasičský kalendář rodinný na obyčejný rok*. 1895, roč. 1, č. 1, s. 44. Sjezd českých lesníků. *Plzeňské listy*. 1907, roč. 43, č. 116 ze dne 24. 5. 1907, s. 4. Sjezd sdružených zahradníků zemí koruny české. *Listy pomologické*. 1898, roč. 22, č. 11 ze dne 1. 11. 1898, s. 169.
- 7) V předmětném období byl mimo jiné ustanoven jeden z nejstarších právnických spolků u nás, a to Právníká jednota v Praze dne 15. 12. 1864. Viz Právníká jednota v Praze. *Právník*. 1864, roč. 3, s. 253–261. K obecnému rozmachu spolků v habsburské monarchii blíže Drašarová, E. Stát, spolek a spolčování [online]. *old.nacr.cz*. [cit. 26. 1. 2024]. <http://old.nacr.cz/E-publ/paginae/fulltext/1993/Drasarova.pdf>
- 8) Fischerová, E. Rozvoj spolkové aktivity v Předlitavsku od druhé poloviny 19. století s důrazem na vznik a působení Národní jednoty pro východní Moravu. *Dvacáté století*. 2018, roč. 10, č. 2, s. 8. K pojmu „bachovský neoabsolutismus“ viz Schelle, K. Absolutismus bachovský (1851–1860). In:

príznivé podmínky pro rozvoj společenského života. V tomto smyslu je klíčový zákon č. 134/1867 ř. z., o právé spolčovacím, spolu se zákonem č. 135/1867 ř. z., o právé shromažďovacím, oba ze dne 15. listopadu 1867. Zákony rozváděly ústavně garantovaná práva v rámci souboru ústavních zákonů tvořících tzv. prosincovou ústavu, tedy právo zřizovat spolky a právo shromažďovat se.⁹

Ve sjezdech se typicky shromažďovaly politické strany, profesní či zájmové skupiny. Jedním z prvních nejvýznamnějších sjezdů na území českých zemí a Slovenska byl Slovanský sjezd, který se uskutečnil roku 1848 v Praze.¹⁰ Slovanský sjezd byl uspořádán za účelem sjednocení etnické a jazykové skupiny Slovanů v rámci rakouské monarchie v reakci na snahy o sjednocení Německa dle velkoněmecké koncepce a rovněž v reakci na vznik Frankfurtského sněmu. Forma průběhu sjezdů se po uskutečnění Slovanského sjezdu, alespoň v českých zemích, poměrně dobře ustálila. Šlo o formát zahrnující setkání a diskuse specifické skupiny jednotlivců ohledně předem stanovených otázek, které měly potenciál ovlivňovat další směřování této skupiny či jejího okolí. Cílem setkání tedy bylo dosáhnout jednotné orientace a postupů dané skupiny či organizace navenek.

1.1 Právnícké sjezdy

Pokud jde o právnícké sjezdy, lze je obecně definovat jako shromáždění právníků, která se pravidelně konají v určitých časových intervalech (např. v Německu každé dva roky). Jejich hlavním účelem je pečlivě zkoumat potřeby změn a doplnění platných právních předpisů, předkládat podněty pro další rozvoj právních norem, upozorňovat zákonodárce na obsahové mezery a nedostatky v právním systému a aktivně podporovat výměnu odborných názorů právníků ze všech profesních a společenských skupin.¹¹

Napříč historickým vývojem se lze setkat s různými dobovými definicemi a účely právnických sjezdů. Kupříkladu profesor občanského práva Právnícké fakulty Masarykovy univerzity Jaromír Sedláček definoval II. sjezd československých právníků

Schelle, K., Tauchen, J. (eds.). *Encyklopedie českých právních dějin. I. svazek, A–Č*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, s. 174–183.

- 9) Nutno podotknout, že garantované právo se týkalo pouze Předlitavska, nikoliv uherských zemí.
- 10) Ačkoliv nešlo o sjezd, jehož hlavním smyslem byla právní či státní témata, není bez zajímavosti, že se sjezd zabýval také právníckými otázkami: „za jakých podmínek žádají Slované vytvoření rakouského spolkového státu“ a dále: „zdali mají výroky Frankfurtského parlamentu pro jakoukoliv část slovanského Rakouska nějakou právní závaznost“. Blíže k tomu Tobolka, Z. *Slovanský sjezd v Praze roku 1848*. Praha: F. Šimáček, 1901, s. 73.
- 11) K definici právníckého sjezdu byl použit popis užívaný současně působícím spolkem *Deutscher Juristentag e.V.*, který v Německu stále pravidelně pořádá právnícké sjezdy. S velmi podobnou definicí se však lze setkat už u československých právníků. Viz *Deutscher Juristentag e. V. Über der Verein*. Online. [2024]. Dostupné z: <https://djt.de/djt-e-v/der-verein/ueber-uns/>. [6. 7. 2024].

v Brně z roku 1925 jako událost, jejímž vnějším účelem je poukázání na význam právního stavu ve společnosti, státě a Evropě. Z hlediska vnitřních účelů považoval sjezd za sblížení teoretiků a praktiků různých oborů v rámci jednoho společného celku.¹² Sjezdový řád obnoveného sjezdu českých právníků konaného v roce 2022 pak k sjezdovým účelům ještě doplnil naplňování odpovědnosti právnické obce za dodržování principů právního státu, dělby moci a demokratického legislativního procesu při přijímání zákonů a podzákonných norem.¹³ Oproti tomu IV. sjezd československých právníků z roku 1949 výše uvedenou definici téměř nenaplňoval, neboť jeho smyslem bylo zejména se masově a oddaně přihlásit k nově vznikajícímu lidově demokratickému právnímu řádu.

Právnické sjezdy jinak obecně představují veřejná shromáždění, na která jsou zváni všichni, kdo dosáhli akademického vzdělání v oboru práva.¹⁴ Obvykle jsou sjezdy organizovány právníckými organizacemi, které jsou založeny přímo za tímto účelem (jako je tomu například v Německu prostřednictvím spolku *Deutscher Juristentag e. V.*, eventuálně jako tomu bylo v meziválečném Československu v případě německých sjezdů prostřednictvím spolku *Ständige Vertretung des Deutschen Juristentages in der Tschechoslowakei*),¹⁵ anebo které přijaly tento úkol za svůj (jako v případě českých a později československých právníckých sjezdů organizovaných Právníkou jednotou, která historicky tvořila dojem spolku jednajícího jménem celého právního stavu).

V kontextu obecného pojednání o právníckých sjezdech je vhodné stručně představit jejich historicky ustálené způsoby fungování a průběhů. Je důležité si uvědomit, že každý sjezd má své orgány, které se různými způsoby a v souladu se svým posláním podílejí na jeho organizaci a odborném průběhu. Dle toho lze tyto orgány rozdělit na orgány organizační a odborné.¹⁶ Před konáním sjezdu se obecně ustanoví organizační těleso pověřené přípravami celé akce, kterému pak náleží úkoly jako kompletní organizace sjezdu, stanovení jeho programu, jednacího řádu, sestavení sjezdového rozpočtu, zajištění personálního obsazení sjezdových orgánů a další organizačně-technické záležitosti k zajištění hladkého průběhu sjezdu.

Odborné orgány pak garantují odbornost sjezdových témat prostřednictvím stanovení sjezdových otázek, o kterých bude daný sjezd jednat, a dále průběh samotných jednání o těchto otázkách. Pokud jde o otázky, typicky se zaměřují na rozporné situace v právních řádech nebo na mezery v právních předpisech. V případě historických

12) Sedláček, J. Druhý právní sjezd. *Časopis pro právní a státní vědu*. 1923, roč. 6, s. 164–165.

13) Viz § 2 odst. 1 sjezdového řádu Sjezdu českých právníků 2022. Viz *Sjezdový řád* [online].

14) Účastensví sjezdu se omezuje na podmínku právního vzdělání. I proto byl zřejmě první český sjezd právníků v roce 1904 označen jako sjezd „všeprávní“.

15) V této práci je spolek označován volným překladem jako „Stálý výbor sjezdu německých právníků v Československu“ nebo také jen jako „stálý výbor“.

16) Lze se setkat i s případy, kdy tyto role v rámci ustanovených sjezdových orgánů splývají, jako tomu bylo v případě obnoveného českého sjezdu z roku 2022. Blíže k tomu níže.

českých a československých sjezdů šlo zpravidla o otázky interpretačně aplikační k vyjádření stanoviska, jak vykládat určitý institut či řešit určité situace,¹⁷ anebo otázky legislativně doporučující, jakým způsobem byl měl být upraven právní řád či uzákoněn určitý institut.¹⁸ Objevovaly se i otázky s vazbou k výkonu právnických povolání nebo k reformě právního studia.

Vzhledem k tomu, že se sjezdů účastní stovky až tisíce právníků různých oborů a různého zaměření, bývají sjezdy rozmělněny do zvláštních sekcí rozdělených dle právních odvětví. V těchto sekcích účastníci sjezdu v diskusi blíže projednávají stanovené sjezdové otázky, ke kterým mohou být předem zpracovány vybrané referáty, ale není to nutností. Sekce poté prostou většinou přijímají usnesení o odpovědích na stanovené otázky. Tato usnesení jsou pak dodatečně, spíše formálně, přijímána dalším jednacím orgánem, kterým je plénium sjezdu skládající se ze všech účastníků sjezdu. Odpovědi na otázky diskutované během sjezdu, včetně záznamů ze sekčních diskusí, odůvodnění přijatých usnesení a případně i předem připravené referáty, bývají uveřejněny ve sjezdové publikaci.

1.2 Sjezdy jednotlivých právnických skupin

Vedle sjezdů, ke kterým byli povoláni všichni právníci, se na vymezeném území konaly také sjezdy jednotlivých skupin právníků. Tyto sjezdy lze kategorizovat podle národnosti účastníků (např. slovenské sjezdy, německé sjezdy), podle příslušnosti účastníků k určité profesní skupině (např. sjezdy stavovské, jako byly sjezdy advokátů, notářů nebo kupříkladu i sjezdy železničních právníků atd.) či politické straně (např. sjezdy právníků Sudetoněmecké strany, KSČ či Československé sociální demokracie). V monografii, s výjimkou slovenských a německých sjezdů, nebude o těchto sjezdech podrobněji pojednáno, neboť se svou lokální a komorní povahou, tematikou a personálním složením značně lišily od celostátních sjezdů, jež tvoří ústřední téma této publikace.

V současnosti sjezdovou činnost jednotlivých právnických skupin přirozeně nahradily četné odborné konference nad dílčími odbornými tématy pořádané nejrůznějšími právníckými uskupeními. Mezi právníkou veřejností jsou tyto konference dlouhodobě etablovány.¹⁹ V uvedeném kontextu je možné je zahrnout do této podkapitoly o sjezdech jednotlivých právnických skupin, kterým se tato monografie nebude podrobněji věnovat.

17) Např.: „O konkurenci práv žalobních vzniklých z jediného trestního činu téhož pachatele.“ Srov. *Publikace prvního vědeckého sjezdu českých právníků: konaného v Praze ve dnech 21., 22. a 23. května 1904*. Praha: Nákladem sjezdu, 1904, s. 60.

18) Např.: „Doporučuje se rozšířit zajištění pohledávek, a to zejména zajišťovacím převodem anebo zastavením věci bez skutečného odevzdání pouhým zápisem do veřejného rejstříku (rejstříková hypotéka)?“ Srov. *Druhý sjezd právníků československých: konaný ve dnech 31. května, 1. a 2. června 1925 v Brně*. Brno: Nákladem přípravného výboru druhého práv. sjezdu, 1925, s. 42.

19) S ohledem na téma této monografie lze jako jeden z příkladů z nepřehledného množství nejrůznějších právnických konferencí uvést mezinárodní Karlovarské právníké dny [něm. *Karlsbader Juris-*

1.3 Právnícké sjezdy v dalších evropských zemích

Se sjezdovou činností právníků se lze setkat napříč celým evropským prostorem. Jako vůbec první se v Evropě začali v právníckých sjezdech shromažďovat němečtí právníci, a to od roku 1860.²⁰ Původně měly sjezdy německých právníků za cíl přispět ke sjednocení práva v německých zemích, časem se ale ustálily jako součást německé právnícké diskuse v souladu s výše citovanými účely.

Přibližně v období, kdy němečtí právníci začali s tradicí pořádání vlastních právníckých sjezdů, rozhodli se tuto praxi následovat také právníci ve Švýcarsku,²¹ Polsku,²² Maďarsku²³ nebo ve Skandinávii.²⁴ Ke skutečnému rozmachu právníckých sjezdů v Evropě došlo zejména v meziválečném období, kdy právnícké sjezdy probíhaly kromě Německa, Polska, Československa, Švýcarska či skandinávských zemí také v Jugoslávii.²⁵

V uvedeném výčtu evropských zemí absentuje Rakousko. Není bez zajímavosti, že rakouští právníci své samostatné právnícké sjezdy začali pořádat až od roku 1961, kdy se ve Vídni konal I. sjezd rakouských právníků. Důvodem tohoto časového odstupu bylo to, že rakouští právníci se historicky cítili být přirozenou součástí německých sjezdů, kterých se pravidelně účastnili. Účast rakouských právníků na německých sjezdech v podstatě korespondovala s původním účelem německých sjezdů, který spočíval ve

tentage], které od roku 1991 pořádá stejnojmenný zapsaný spolek. Viz O společnosti – Karlovarské právnícké dny [online]. *kjt.cz*. [cit. 26. 2. 2024]. <http://www.kjt.cz/cs/kjt.php>

- 20) K podrobné historii německých sjezdů viz Busse, F. (ed.). *150 Jahre Deutscher Juristentag: Festschrift Deutscher Juristentag 1860–2010*. München: C. H. Beck Verlag, 2010. Dále také viz Freudig, S. (ed.). *Der Deutsche Juristentag 1960 bis 2004*. München: C. H. Beck Verlag, 2006. O německých sjezdech a jejich vlivu na české právníky bude podrobněji pojednáno ještě níže v rámci podkapitoly o inspiracích českých právníků k uspořádání vlastního sjezdu.
- 21) První sjezd švýcarských právníků se konal v roce 1862 v Zürichu. Blíže k tomu Gschwend, L., Ingber, K., Wehrle, S. *150 Jahre Schweizerischer Juristenverein*. Basel: Helbing Lichtenhahn Verlag, 2011, s. 22.
- 22) Vůbec první sjezd polských právníků společně s polskými ekonomy se konal už v roce 1887 ve Varšavě. V meziválečném Polsku se pak konaly celkem čtyři právnícké sjezdy počínaje sjezdem ve Vilniusu v roce 1924, pokračující sjezdy v letech 1929, 1936 a 1939. Blíže k tomu Machnikowska, A. *Zjazdy prawników polskich. Palestra*. 2005, roč. 50, č. 5–6, s. 172–180.
- 23) První sjezd maďarských právníků se konal v roce 1896 v Budapešti, další sjezd pak v roce 1911, opět v Budapešti. Viz Tarnai, J. *Ungarischer Juristentag. Ungarische Rundschau für historische und soziale Wissenschaften*. 1912, roč. 1, s. 49–58.
- 24) V roce 1872 iniciovali dánští právníci uspořádání Prvního severského sjezdu, který se konal téhož roku v Kodani za účasti dánských, švédských a norských právníků. Viz Hofmann, F. *Der erste nordische Juristentag. Allgemeine Österreichische Gerichtszeitung*. 1873, roč. 24, č. 15, s. 57–58. Severské sjezdy se nakonec staly více než stoletou tradicí, ke které se brzy připojili i další skandinávští právníci. Blíže k tomu Carsten, G. *Hundert Jahre Nordischer Juristentag: 1872–1972. Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*. 1973, roč. 37, č. 1, s. 80–100.
- 25) V meziválečném Království Jugoslávie proběhlo celkem osm právníckých sjezdů, které se staly počínaje rokem 1925 stálou institucí tamního veřejného právníckého života. Viz Sjezd právníků království Jugoslávie v Novim Sadě. *Právník*. 1938, roč. 77, č. 7, s. 456.

snahách o sjednocení německého práva v souladu s velkoněmeckou koncepcí zahrnující i Rakousko s jeho právním řádem.²⁶ I proto se v mezidobí let 1860 až 1931 z celkem 36 německých sjezdů 5 konalo na území Rakouska.²⁷ I přestože se rakouští právníci do založení svých sjezdů účastnili sjezdů německých, historicky existovaly snahy o založení vlastního sjezdu mnohem dříve. Tyto snahy pak přímo souvisely s historií uskutečnění prvního českého právníckého sjezdu, i proto bude o vývoji rakouských sjezdů pojednáno ještě níže.

Právnícké sjezdy jsou v zemích západní Evropy již ustálenou institucí tamní právníké veřejnosti. Naopak v zemích střední a východní Evropy došlo v období po druhé světové válce k přerušení kontinuity pořádání právnických sjezdů, které probíhaly zejména v meziválečné době. V současné době se však v těchto zemích setkáváme s pokusy o obnovení tohoto typu shromažďování právníků. Ve stejném smyslu stojí za zmínku obnovený Sjezd českých právníků, který se v tuzemsku uskutečnil v roce 2022, stejně jako obnovený polský *Kongres Prawników Polskich*, který se poprvé konal v roce 2017 v Katovicích a na nějž navázaly další kongresy v roce 2019 v Poznani a v roce 2023 v Gdaňsku.²⁸

26) Kiesow, R. M. Der Deutsche Juristentag – Ein Charakterbild – 1860 bis 2010. In: Busse, F. (ed.). *150 Jahre Deutscher Juristentag: Festschrift Deutscher Juristentag 1860–2010*. München: C. H. Beck Verlag, 2010, s. 17–18.

27) Der Österreichische Juristentag. Ein historischer Überblick [online]. *juristentag.at*. [cit. 26. 2. 2024]. <https://www.juristentag.at/ueber-den-verein.html>

28) Oficiální webové stránky polského kongresu nejsou ke dni 26. 2. 2024 dostupné. Informace o kongresech jsou však dohledatelné na webových stránkách hlavního pořadatele, kterým je sdružení polských soudců *Iustitia*. III Kongres Prawników Polskich [online]. *iustitia.pl*. 24. 5. 2023. [cit. 26. 2. 2024]. <https://www.iustitia.pl/kongres-prawnikow-polskich>

VÝVOJ ČESKÝCH A ČESKOSLOVENSKÝCH PRÁVNICKÝCH SJEZDŮ

2.1 Zrod myšlenky k uspořádání I. vědeckého sjezdu českých právníků

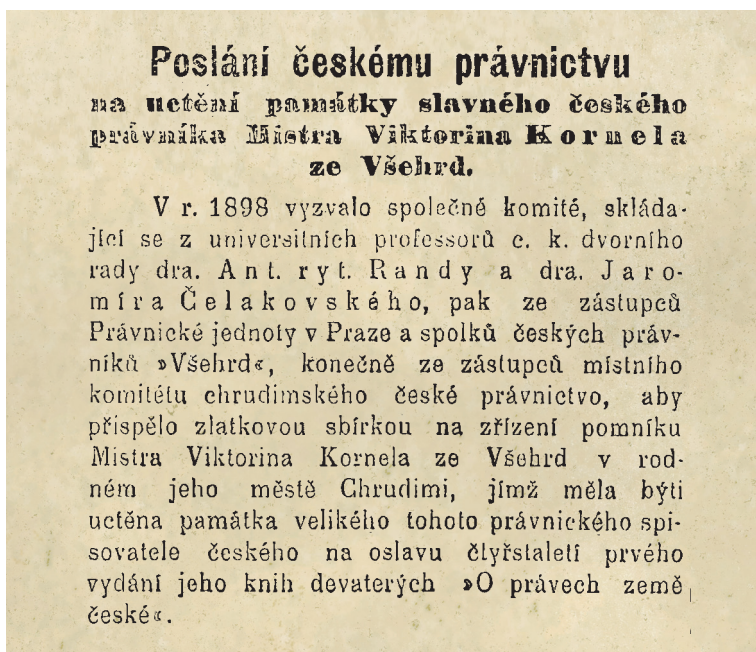
Poprvé byla myšlenka k uspořádání prvního českého právníckého sjezdu vznesena při odhalení sochy Viktorina Kornela ze Všehrd, které se konalo dne 27. října 1901 ve Všehrdově rodišti v Chrudimi. Přípravy této akce započaly už v roce 1898. Impulsem pro uspořádání této události bylo výročí 400 let od prvního vydání nejvýznamnějšího Všehrdova díla *O práviech, o súdiech i oorskách země české knihy devatery*.²⁹ Právě z tohoto důvodu se tehdejší česká právnícká elita, reprezentovaná Právníckou jednotou,³⁰ Spolkem českých právníků Všehrd a univerzitními profesory I. třídy České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, spojila a společně ustanovila zvláštní výbor složený z jejich zástupců.

Výbor se skládal celkem z devíti členů jmenovaných právníckých spolků. Za Právníckou jednotu byli zastoupeni její starosta a rovněž předseda I. třídy české akademie Antonín Randa. Dále advokát Edmund Kaizl, soudní adjunkt Josef Oskar Worel, děkan právnícké fakulty České univerzity Karlo-Ferdinandovy a poslanec Českého zemského sněmu a Říšské rady Jaromír Čelakovský. Za spolek Všehrd to byli starosta spolku Jaroslav Salaba, pokladník Hanuš Dvořák a jednatel František Mašek.³¹ Členy výboru kromě uvedených významných osobností byli také místní právníci z Chrudimi, kteří

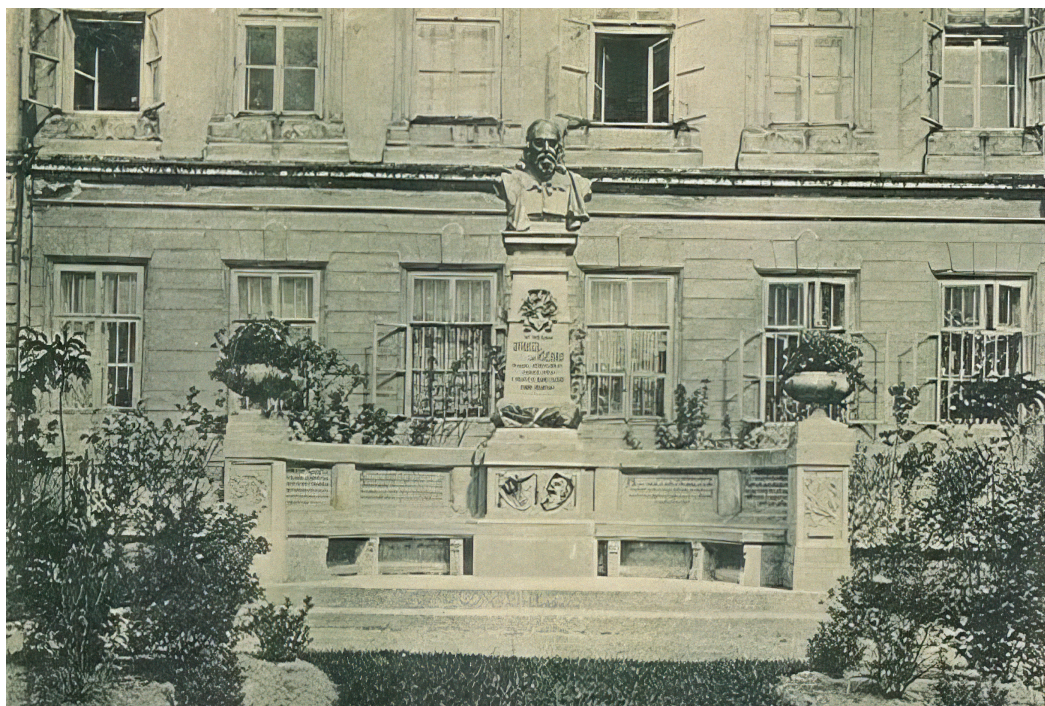
29) První redakci tohoto díla, na kterém Všehrd začal pracovat v roce 1495, dokončil v roce 1499, ačkoliv se v literatuře někdy uvádí také rok 1497. Druhou redakci pak dokončil někdy mezi léty 1507–1508. Srov. Šmídová Malářová, L. *Knihy Devatery Viktorina Kornela ze Všehrd*. In: Schelle, K., Tauchen, J. (eds.). *Encyklopedie českých právních dějin. III. svazek, K–M*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 93.

30) K historii spolku blíže Balík, S. *Jednota českých právníků*. In: Schelle, K., Tauchen, J. (eds.). *Encyklopedie českých právních dějin. II. svazek, D–J*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 878–881.

31) Viz Přátelské posláni všem právníkům českým. *Moravská orlice*. 1898, roč. 36, č. 129 ze dne 8. 6. 1898, s. 1.

Obr. 1: Výzva českým právníkům k uctění památky Viktorína Kornela ze Všehrd v *Národních listech*.

Obr. 2: Dobová fotografie sochy Viktorína Kornela ze Všehrd před budovou c. k. Krajského soudu v Chrudimi.

se organizačně angažovali přímo v Chrudimi.³² Hlavním úkolem výboru bylo zorganizovat důstojnou oslavu výročí Všehrdovy publikace v roce 1899.³³ Ustanovený výbor neprodleně zahájil svou činnost a široce medializovanou výzvou nazvanou jako „Přátelské posláni všem právníkům českým“³⁴ vyzval české právníky, aby přispěli jedním zlatým na Všehrdovu sochu, která měla být umístěna před tehdejší chrudimským c. k. krajským soudem.³⁵

Ačkoliv byla celá akce plánována bez dalších časových podrobností na rok 1899, konala se fakticky bez dalšího odůvodnění až v roce 1901. Vysvětlení pro téměř tříletou odmlku může být několik. Především se zdá, že původní časový plán na rok 1899 byl ze strany organizátorů příliš ambiciózní. Zorganizování takové akce v ne celém roce se ukázalo nad jejich možnosti a vyžadovalo více času a příprav, než původně předpokládali.³⁶ Zvláště když vezmeme v úvahu čas potřebný na vyhotovení samotné Všehrdovy sochy,³⁷ což bylo nezbytným předpokladem k jejímu slavnostnímu odhalení. Dále mohlo jít také o nedostatek finančních prostředků, případně o další organizační důvody.

Samotný průběh této jednodenní akce, které se zúčastnily desítky českých a moravských právníků,³⁸ lze rozdělit na tři části. První část patřila dopolednímu slavnostnímu průvodu a samotnému odhalení Všehrdovy sochy, u jehož příležitosti přítomné uvítal starosta města Karel Havelka, dále prezident c. k. krajského soudu v Chrudimi Karel Wollmann spolu s předsedou Právnícké jednoty Antonínem Randou. Po kladení věnců

32) Za místní komitét chrudimský byli členy přípravného výboru Josef Klimeš, starosta Chrudimi v letech 1889–1900, c. k. prezident krajského soudu v Chrudimi Karel Wollman a chrudimský advokát Karel Pippich, který byl jmenován jednatelem celého výboru. Viz *Přátelské posláni všem právníkům českým*, s. 1.

33) Oslava památky mistra Viktorina Kornela ze Všehrd. *Národní listy*. 1898, roč. 38, č. 143 ze dne 25. 5. 1898, s. 2.

34) *Přátelské posláni všem právníkům českým*, s. 1. Shodně též *Oslava památky mistra Viktorina Kornela ze Všehrd*, s. 2.

35) Na zhotovení sochy vedle českých právníků a zúčastněných právnických spolků přispělo rovněž ministerstvo spravedlnosti. Srov. Pomník Viktorina Kornela ze Všehrd v Chrudimi. *Zlatá Praha*. 1900–1901, roč. 18, č. 38, s. 456.

36) Že byla akce několikrát odložena je patrné z dobového tisku. Deník *Obnova* uváděl, že se odhalení mělo konat v září 1901, přitom se konalo až v říjnu uvedeného roku. Viz Zprávy místní a z kraje. *Obnova*. 1901, roč. 7, č. 29 ze dne 19. 7. 1901, s. 3.

37) O podobě sochy měli organizátoři akce poměrně dobrou představu hned na počátku. Mělo jít o „pomník s bronzovým poprsím na ladném podstavci“. Viz *Oslava památky mistra Viktorina Kornela ze Všehrd*, s. 2. Uměleckého vyhotovení pomníku se ujal akademický sochař František Rous. Podrobnější podobu sochy slovem věrně zachycuje časopis *Zlatá Praha*. Srov. *Pomník Viktorina Kornela ze Všehrd v Chrudimi*, s. 456.

38) Přesný ani přibližný počet účastníků není znám, ale kupříkladu sami zástupci Právnícké jednoty moravské ve své zprávě z akce přiznávají svou nižší účast v podobě devítičlenné delegace. Viz Zprávy spolkové. *Zprávy Právnícké jednoty moravské v Brně*. 1901, roč. 10, č. 4, s. 194–195.

Obr. 3: Dobová pohlednice s komplexem Východočeského průmyslového muzea v Chrudimi, ve kterém byla poprvé vznesena myšlenka k uspořádání prvního českého právního sjezdu.

za zpěvu svatováclavského chorálu³⁹ se přítomní přesunuli do velkého sálu Východočeského průmyslového muzea,⁴⁰ kde následovala odborná a kulturní část programu.

Odborný program spočíval v přednášce předního právního historika Jaromíra Čelakovského o významu díla Viktorina Kornela ze Všehrd v českých zemích.⁴¹ Poté měli přítomní možnost zhlédnout sbírky muzea. Celá akce byla ukončena závěrečným banketem a koncertem houslového viruóza Jana Kociana.⁴² Během banketu proběhla volná diskuse mezi přítomnými,⁴³ při níž vyslovil druhý náměstek starosty Právnícké jednoty Jan Javůrek přání, aby byl Právníckou jednotou v roce 1903 v Praze uspořádán český právní sjezd k projednání stavovských, organizačních a legislativních otázek,

39) Slavnost Všehrdova v Chrudimi. *Plzeňské listy*. 1901, roč. 37 č. 232 ze dne 10. 10. 1901, s. 3.

40) Dnešní Regionální muzeum v Chrudimi. Velký sál je současně známý jako Fibichův sál.

41) Slavnostní odhalení pomníku Viktorina Kornela ze Všehrd. *Třeboňské listy*. 1901, roč. 2, č. 46 ze dne 16. 11. 1901, s. 5.

42) Odhalení pomníku Viktorina Kornela ze Všehrd. *Plzeňské listy*. 1901, roč. 37, č. 248 ze dne 29. 10. 1901, s. 2.

43) Jedním z témat diskuse, které nadnesl Antonín Randa, bylo i téma zřízení druhé české univerzity na Moravě. Viz Slavnost odhalení pomníku mistra Viktorina Kornela ze Všehrd. *Právník*. 1901, roč. 40, s. 730–731.

a to na paměť čtyřicetiletého jubilea založení Právnícké jednoty.⁴⁴ S touto myšlenkou zúčastnění právníci vyslovili všeobecný souhlas a přijali závěrečnou rezoluci, aby Právnícká jednota jménem všech českých právníků uspořádala první sjezd.⁴⁵ Přijetím rezoluce byla zároveň celá akce ukončena.

Závěrem lze k celé události odhalení Všehrdovy sochy uvést, že šlo o právnícké shromáždění spíše společenské než odborné povahy, s výrazným národnostním apélem. Tento apel se projevil již v pozvání na událost určeném výhradně českým právníkům, aby se shromáždili pod záštitou oslavy svého významného předchůdce.⁴⁶ Ačkoliv lze národnostní záminku považovat za vhodný sjednocovací nástroj českých právníků, událost sledovala i další cíl v podobě manifestace a zviditelnění českého právníckého stavu v rámci rakousko-uherského mocnářství. O tom svědčí poměrně silná dobová medializace celé události, a to jak v lokálních novinových plátcích, tak v celonárodních médiích. O ohlasu akce rovněž vypovídá i celá řada telegramů, kterými byli zúčastnění čeští právníci pozdraveni, a to i od samotného císaře Františka Josefa I. prostřednictvím kabinetní kanceláře Jeho c. k. Veličenstva.⁴⁷

2.2 Další podněty k uspořádání I. vědeckého sjezdu českých právníků

Tradici právníckých sjezdů ve střední Evropě zahájili němečtí právníci již v roce 1860 uspořádáním I. sjezdu německých právníků v Berlíně s cílem přispět k unifikaci práva v německých zemích, včetně Rakouska (německých sjezdů se hojně účastnili také rakouští právníci).⁴⁸ Proto byly tyto sjezdy široce podporovány pruskou i rakouskou

44) *Slavnost odhalení pomníku mistra Viktorina Kornela ze Všehrd. Právník*, s. 731. Právnícká jednota byla ustanovena dne 15. 12. 1864 v rámci své první valné hromady, které se zúčastnilo 39 členů z celkových 79 členů. I z toho důvodu nedávalo usnesení na uspořádání prvního sjezdu roku 1903 úplný smysl, neboť čtyřicetileté výročí založení spolku připadá až na konec roku 1904. Srov. *Právnícká jednota*, s. 792. Podrobněji srov. Ustavení se Právnícké jednoty v Praze. *Právník*. 1864, roč. 3, s. 793–797.

45) Lze se domnívat, že toto pověření dalo do budoucna Právnícké jednotě legitimaci pořádat právnícké sjezdy jménem všech právníků a pro všechny právníky až do roku 1949, kdy se konal sjezd poslední (IV. sjezd československých právníků).

46) Kupříkladu samotné odhalení proběhlo za znění svatováclavského chorálu a národnostní význam celé akce vyzdvihli postupně všichni řečníci (Karel Wollmann, Karel Havelka, Antonín Randa, Jaromír Čelakovský).

47) Viz Odhalení pomníku Vikt. Kornela ze Všehrd v Chrudimi. *Katolické listy*. 1901, roč. 5, č. 296 ze dne 29. 10. 1901, s. 4. Pro odpověď císaře viz: Císařský dík. *Brněnské noviny*. 1901, č. 257 ze dne 8. 11. 1901, s. 2. Akci v Rakousku zpětně reflektoval kupříkladu Heinrich Herbatschek. Srov. Herbatschek, H. Czechischer Juristenkongress im Jahre 1904. *Juristische Blätter*. 1903, roč. 32, č. 30, s. 353.

48) Olshausen, T. *Der Deutsche Juristentag: Sein Werden und Wirken. eine Festschrift Zum Fünfzigjährigen Jubiläum des Deutschen Juristentages*. Berlin: Boston: De Gruyter, 1910, s. 18.

vládou.⁴⁹ Počáteční etapa německých sjezdů byla v prvních šesti letech plně věnována sjednocovacím pracím v souladu s velkoněmeckou koncepcí, a to až do jejího krachu v roce 1866.⁵⁰ Od tohoto okamžiku se vliv a význam rakouských právníků na německé sjezdy pravděpodobně ještě více oslabil, což však na fungování německých sjezdů nemělo větší vliv, neboť si udržely poměrně stabilní periodicitu od svého založení až do současnosti.

Německé sjezdy neunikly v relevantním čase pozornosti⁵¹ českých právníků,⁵² kteří projevíli o účast na německých sjezdech zájem, třeba ve zvláštní sekci. Ačkoliv byli čeští právníci na německé sjezdy dokonce přizváni,⁵³ požadovali, aby se německé sjezdy výslovně změnilly na právnícké sjezdy německo-rakouské. Této podmínce však nebylo vyhověno,⁵⁴ i proto se čeští právníci zastoupení Právníkou jednotou pravděpodobně rozhodli uspořádat vlastní právnícký sjezd.⁵⁵ Čeští právníci tak na jedné straně byli ochotni účastnit se německého sjezdu jako občané Rakouska-Uherska, aniž by pro ně jejich účast představovala národnostní či jazykovou bariéru. Z druhé strany požadovali, aby taková účast reflektovala i jejich vlastní právní řád a měla pro ně větší relevanci. Z tohoto důvodu si čeští právníci uvědomili, že pokud se chtějí zabývat otázkami spojenými s právem vlastního státu musí uspořádat právnícký sjezd vlastní.

49) Jak vyplývá z dopisu rakouského ministra spravedlnosti Františka Serafína z Násadsy prvnímu německému sjezdu. Ministr v něm uvedl, že rakouská vláda bude závěry sjezdu sledovat s velkou pozorností, neboť má za to, že sjezd může Rakousku poskytnout cenné podněty pro budoucí legislativní práce. Viz Olshausen. *Der Deutsche Juristentag: Sein Werden und Wirken. eine Festschrift Zum Fünfzigjährigen Jubiläum des Deutschen Juristentages*, s. 20.

50) Dle Antonína Randy však na rozvoj rakouského zákonodárství měly německé sjezdy vliv spíše jen nepřímým způsobem. Přesto bez větších podrobností uznává, že poznatky německých sjezdů měly určitý vliv na novelizace zastaralých rakouských norem, neboť dle jeho slov byly: „bohužel v četných oborech legislace za cizinou daleko pozadu.“ Blíže k tomu *Publikace prvního vědeckého sjezdu českých právníků: konaného v Praze ve dnech 21., 22. a 23. května 1904*, s. 60.

51) Třeba časopis *Právník* vůbec poprvé informoval až o pátém sjezdu německých právníků, který se konal v roce 1864 v Brunšvíku. Je možné, že byl někdo z redakce přítomen, neboť časopis celkem věrně zachycuje program této akce. Srov. *Sjezd německých právníků v Brunšvíku. Právník. 1864, roč. 3, s. 538–539.*

52) Přičemž v období od roku 1860 do roku 1904, tedy roku konání prvního českého sjezdu, proběhlo na území Německa 26 právníckých sjezdů. Blíže k tomu Olshausen. *Der Deutsche Juristentag: Sein Werden und Wirken. eine Festschrift Zum Fünfzigjährigen Jubiläum des Deutschen Juristentages*, s. 21.

53) Pravděpodobně v mezidobí let 1866 až 1898.

54) *Publikace prvního vědeckého sjezdu českých právníků: konaného v Praze ve dnech 21., 22. a 23. května 1904*, s. 60.

55) Ve výzvě k účasti českým právníkům na prvním právníckém sjezdu „Českému právnictvu“ bylo uvedeno, že: „myšlenka s uspořádáním sjezdu padla v úrodnou půdu už proto, že jde v oboru o nový podnik, a to v poměrech, kdy se z obdobných podniků národů jiných, větších a šťastnějších (nepochybně asociace k Německu, pozn. aut.), nedá mnoho použít.“ Viz *Českému právnictvu! Právník. 1903, roč. 42, s. 257.*

Nutno dodat, že od roku 1866 se zároveň ze strany některých českých právníků objevovaly návrhy k organizaci samostatných rakouských právnických sjezdů,⁵⁶ nicméně žádný takový sjezd se v tomto časovém období nepodařilo zorganizovat.⁵⁷ I to patrně vedlo k definitivnímu rozhodnutí českých právníků uspořádat vlastní právní sjezd.

Národnostní vyhranění, které bylo zřetelné v průběhu celého prvního sjezdu, ale už při odhalení sochy Viktorina Kornela ze Všehrd roku 1901 dokládá, že sjezd českých právníků nemohl zahrnovat rakouské či německé právníky. I proto byl první sjezd českých právníků výhradně záležitostí Čechů, neboť stejně jako při odhalení Všehrdovy sochy bylo cílem prvního sjezdu mimo jiné zviditelnit českou právní a státní vědu v rámci monarchie.⁵⁸ První sjezd nakonec nebyl ryze český, neboť se jej zúčastnilo mnoho zahraničních hostů z řad právníků některých slovanských národů. Je třeba si uvědomit, že v tehdejší době bylo sdružování příslušníků slovanských národů v duchu panslavistických tendencí, daných mimo jiné Slovanským sjezdem v Praze z roku 1848, velmi oblíbené.⁵⁹

2.3 I. vědecký sjezd českých právníků v Praze (1904)

Organizace sjezdu

Počáteční přípravy prvního právní sjezdu začaly v podstatě s koncem odhalení Všehrdovy sochy. Starosta Právníké jednoty Antonín Randa informoval členy jednoty se závěry chrudimské rezoluce o pověření k přípravě prvního právní sjezdu takřka po čtyřech dnech, tedy dne 31. října 1901 při pravidelné schůzi spolku.⁶⁰ Po uvědomění, že původně stanovený rok 1903 konání prvního sjezdu je z hlediska organizace nereálný, přijala Právníká jednota na své schůzi 9. ledna 1902 usnesení o konání

56) Kupříkladu návrhy Karla Feistmantela či Franze Rabla vznesené na Sedmém sjezdu advokátů rakouských, který se konal ve dnech 6.–8. 10. 1884 v Praze. Viz Sedmý sjezd advokátů rakouských. *Právník*. 1884, roč. 23, s. 676.

57) Byl to mimo jiné také první český sjezd právníků, resp. tam přednesený Randův proslov, který pobídl rakouské kolegy, aby si uspořádali vlastní sjezd, anebo aby si rakouští právníci v rámci německých sjezdů prosadili alespoň svou sekci, tak jak si neúspěšně kladli za podmínku čeští právníci. Srov. Ein österreichischer Juristentag. *Gerichtshalle*. 1904, roč. 48, č. 37, s. 349–350. Na svůj sjezd si rakouští právníci museli počkat ještě 95 let, neboť první sjezd rakouských právníků se konal až v roce 1961.

58) V tomto smyslu akce měla v Rakousku svůj ohlas v časopise *Juristische Blätter*. Ve zprávě o přípravě sjezdu Heinrich Herbatschek konstatoval, že ačkoliv jazyková bariéra obecně brání rozšíření vynikajících českých děl, jako jsou Randova *Práva obchodní*, přesto by dle něj měl německý právní svět s ohledem na uspořádání sjezdu dospět alespoň k tomu poznání, že česká právní a státní věda si zaslouží pozornosti. Srov. Herbatschek. *Czechischer Juristenkongress im Jahre 1904*, s. 353.

59) Blíže k tomu Stellner, F. Slovanství v české a ruské společnosti v první polovině 19. století. *Historický obzor*. 2004, roč. 15, č. 9–10, s. 206–211.

60) Pospíšil, V. Zprávy o schůzích Právníké jednoty v Praze. *Právník*. 1901, roč. 40, s. 792–793.

sjezdu až v roce 1904. Na téže schůzi byl zároveň ustanoven organizační komitét sjezdu.⁶¹ Dále bylo usneseno, že sjezd bude financován výhradně z vlastních prostředků a jeho předmětem budou obecně otázky z jednotlivých oborů právních a státních věd, které budou veřejně stanoveny co nejdříve tak, aby o nich byly před konáním sjezdu sepsány odborné příspěvky.⁶²

Od této chvíle náležela organizace prvního sjezdu organizačnímu komitétu, který ve svých zprávách pravidelně informoval valnou hromadu Právnické jednoty o průběhu celé organizace sjezdu. Záhy ustanovený komitét v rámci své schůze konané 4. února 1902 rozhodl, že volené sjezdové otázky se budou na základě předchozího odborného dobrozdání týkat témat a otázek, které jsou legislativně či v běžném životě sporné nebo zajímavé. Striktně byly vyloučeny politické otázky,⁶³ pravděpodobně ku podpoře ryzí odbornosti celého sjezdu. Komitét také určil, že sjezd bude dle otázek rozdělen do čtyř sekcí podle jednotlivých právních odvětví na sekci pro právo civilní (občanské, obchodní, směnečné a horní); civilní řád soudní; trestní právo hmotné i procesní; a veřejné právo a národohospodářskou politiku.⁶⁴

Sjezdový řád a věcná náplň sjezdu

Klíčovým dokumentem byl ve vztahu k prvnímu, ale fakticky každému budoucímu sjezdu, jeho sjezdový řád. Klíčový dokument proto, neboť i z dnešního pohledu takový předpis zprostředkovává poměrně věrnou představu o průběhu každého dílčího sjezdu. V tomto ohledu byla důležitá porada komitétu dne 12. dubna 1902, kdy byl přijat Prozatímní pracovní řád a jednací řád komitétu pro uspořádání prvního českého sjezdu všeprávníckého, jehož autorem byl druhý jednatel sjezdu Vilém Pospíšil.⁶⁵ Nutno uvést, že tento prozatímní řád čítající 18 ustanovení se nijak zásadně nelišil od definitivního sjezdového řádu, který byl organizačním komitétem definitivně schválen až 10. května 1904.⁶⁶ I proto bude následující text pojednávat pouze obecně o sjezdovém řádu jako takovém.

61) Pospíšil, V. Týdenní schůze ze dne 9. ledna 1902. *Právník*. 1902, roč. 41 s. 109.

62) Tamtéž, s. 109–110.

63) Toto rozhodnutí bylo později propsáno také do Prozatímního pracovního řádu a jednacího řádu komitétu pro uspořádání prvního českého sjezdu všeprávníckého a jeho odborů, konkrétně do § 2 písm. a), který stanovoval účel sjezdu. Viz Pospíšil, V. Zpráva o přípravných pracích k uspořádání prvního českého sjezdu všeprávníckého. *Právník*. 1902, roč. 41, s. 296.

64) Pospíšil, V. Zpráva o valné hromadě Právnické jednoty v Praze konané dne 27. února 1902. *Právník*. 1902, roč. 41, s. 211–212.

65) Viz Pospíšil. *Zpráva o přípravných pracích k uspořádání prvního českého sjezdu všeprávníckého*, s. 296–300.

66) Vedle drobných změn ohledně usnášeníschopnosti sekčních výborů a jejich ustavujících schůzí lze za nejvýznamnější změnu označit doplnění § 19, který sekčním výborům stanovoval povinnost předložit svá meritorní usnesení ke schválení závěrečnému zasedání pléna. Srov. *Publikace prvního vědeckého sjezdu českých právníků: konaného v Praze ve dnech 21., 22. a 23. května 1904*, s. 10–14.

Vaše Blahorodí!

Ve dnech 21., 22. a 23. května 1904 uspořádán bude
v Praze

PRVNÍ VĚDECKÝ
SJEZD ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ

pod protektorátem

J. Jasnosti Jiřího knížete z Lobkowicz,

vévody Roudnického, c. a k. tajného rady, nejvyššího maršálka zemského
království Českého, člena panské sněmovny atd. atd.

V připojeném sešitku obsaženy jsou podrobné zprávy o účelu
a cílech tohoto podniku; prosíme snažně Vaše Blahorodí, abyste
zprávám těmto věnovali ráčil Svou pozornost. Další zprávy
uveřejňovány budou v denních listech a budou se týkati zejména
podrobného programu sjezdu.

Sjezd bude valným shromážděním celého českého právní-
ckého světa a bude zajisté vzhledem k vážným svým cílům a
k významu, jaké právnictvo ve veřejném životě zaujímá, pod-
nikem významným a důstojnou jeho manifestací, k níž jako
hosté zvou se také právnické kruhy světa slovanského.

Aby sjezd vyzněl co nejúčinněji, dovolujeme si zváti
všechny příslušníky právnického stavu českého, aby za účast-
níky sjezdu se přihlásili a sjezdu pokud možno také skutečně
se účastnili.

Příspěvek účastníků stanoven jest

pouze na deset korun.

229

Obr. 4: Přední strana pozvánky rozesílané organizačním komitétem českým právníkům.

Účastník má nejen právo, účastnit se všech podniků sjezdových (slavnostních i pracovních vědeckých schůzí, podniků společenských a pod.), nýbrž obdrží **bez dalšího doplatku**

publikaci sjezdovou

na 80—100 archů rozpočtenou, obsahující vědecké práce sjezdu zaslané a zprávu o průběhu a výsledcích sjezdu. Cena této publikace sama bude převyšovati výši členského příspěvku.

Račtež, velevážený pane, pozvání tomuto sluchu neodepřiti a přihlášku ku sjezdu — pokud se tak snad již nestalo — k rukám pana JUDra J. V. Bohuslava, c. k. soudního tajemníka v Praze-III., Chotkova ul. č. 16. s odvoláním se na § 7. statutu učiniti a jemu příspěvek 10 K zároveň zaslati. Korespondenci jiného druhu račtež adresovati na jednatele komitétu, pana JUDra Viléma Pospíšila, koncipistu městské spořitelny Pražské, Praha-II., 1776.

Dle dosavadních disposic bude program v hlavních kusech tento :

V sobotu dne 21. května: Večer: Přátelský večer na uvítanou.

V neděli dne 22. května: O 12. hod. polední: Slavnostní zahajování schůze.

Odpoledne: Porady sekcí.

Večer: Banket a společenský večer.

V pondělí dne 23. května: Porady sekcí. Po ukončení jich: Závěreční schůze.

Ke schůzi zahajovací a k banketu dostaví se pp. účastníci v úboru salonním.

Dámy pp. účastníků vítány jsou při zahajovacím večeru, slavnostní schůzi a společenském večeru.

Páni účastníci z venkova se upozorňují, aby v příčině

ubytování

sami v čas potřebná opatření učinili. Pro ty pány, kteří **nejdéle do 10. května 1904** (pod adresou p. Vojtěcha Šerýho, kr. č. z. oficiála a tajemníka Právníké jednoty v Praze-III., Ulice k mostu č. 46.) o opatření bytu s přesným udáním bližších požadavků (počet osob a pod.) závaznou přihláškou požádají, opatří ubytování **ubytovací odbor komitétu**.

V Praze, v březnu 1904.

**Komitét pro uspořádání
prvního vědeckého sjezdu českých právníků
v Praze v r. 1904.**

Dr. Ant. rytíř Randa,
předseda.

Dr. Vilém Pospíšil,
jednatel.

Obr. 5: Zadní strana pozvánky rozesílané organizačním komitétem českým právníkům.

Sjezdový řád úvodem zakotvoval účely sjezdu, které zahrnovaly nejen projednání odborných otázek, ale také publikační vydání závěrů sjezdu. V další části sjezdový řád zakotvil jednotlivé sjezdové orgány, které lze rozdělit do dvou skupin, a to na organizační orgány (organizační komitét a výkonný výbor)⁶⁷ a jednací orgány (jednotlivé výbory sekcí a plénium).⁶⁸ Sekcím obecně náleželo projednat jednotlivé stanovené otázky v rámci uzavřených diskusních zasedání a přitom k nim přijmout hlasováním prostou většinou účastníků dané sekce usnesení, která byla poté předložena ke schválení závěrečnému plénu. Tato plenární usnesení, přijatá bez předchozí diskuse, byla nejvýznamějším sjezdovým výstupem, neboť představovala jeho výsledky. Pro průběh zasedání posledně jmenovaných sjezdových orgánů byl sjezdovým řádem stanoven také jednací řád.⁶⁹

Směrem k široké právnické veřejnosti řád stanovoval podmínky samotné účasti na sjezdu⁷⁰ a dále pravidla pro podání a přednesení příspěvků ke stanoveným sjezdovým otázkám, které měly zájemci o příspěvek zaslat k rukám předsedy dané sekce. Vlastní příspěvek o jednotlivých otázkách mohl příslušnému výboru sekce odeslat prakticky kdokoliv, kdo splňoval pravidla účastenství a ve stanovené lhůtě.⁷¹

V kontextu pravidel stanových sjezdovým řádem byl dalším důležitým datem 18. červen 1902, kdy byly jmenovitě obsazeny jednotlivé sekce, přičemž každý výbor dané sekce schválil své čtyři otázky.⁷² Výbor poté hlasováním schvaloval či odmítal zasláné návrhy příspěvků od autorů z řad právníků. Vybrané příspěvky byly ještě před konáním sjezdu publikovány, aby se s nimi mohli seznámit ostatní účastníci,⁷³ a připravit se tak k diskusím v rámci sekčních zasedání.

Věcnou náplní sjezdu v souladu s účelem vymezeným sjezdovým řádem byly právní otázky, které byly autonomně vybrány jednotlivými sekcemi. Nezávisle na zařazení do

67) Organizační komitét si v řádu sám sobě stanovil pravomoc přijmout a měnit samotný sjezdový řád. Dále místo, čas a program konání sjezdu a kontrolu financování sjezdu. Výkonný výbor byl řádem v podstatě personálně propojen s jednateli Právnické jednoty, kteří si poté zvolili další členy s povinným zastoupením alespoň dvou členů z Právnické jednoty moravské. Posláním výkonného výboru bylo zajistit v souladu s § 17 sjezdového řádu veškeré potřebné administrativní práce spojené s organizací sjezdu a hospodářské záležitosti.

68) Jednotlivým výborům sekcí náležel dle § 16 řádu úkol stanovit své otázky, referenty jednotlivých otázek, posouzení sjezdových prací a příprava k jejich případné publikaci. Sekční výbory byly dále pověřeny vedením sekčních schůzí během sjezdu. Plénium byl pak dle § 19 orgán složený ze všech účastníků sjezdu, který se měl konat na začátku a na konci sjezdu.

69) Tato pravidla kupříkladu pamatovala i na omezení jednotlivých projevů účastníků v rámci zasedání sekce. Šlo o omezení možnosti zapojit se do diskuse sekce, a to maximálně dvakrát a pouze na 10 minut.

70) V souladu s § 7 sjezdového řádu mohl být účastníkem „účastník v užším slova smyslu“ nebo organizačním komitétem pozvaný host. V každém případě se vždy muselo jednat o osobu, která získala právnické vzdělání. Další podmínkou bylo obdržení sjezdové legitimace a zaplacení účastnického příspěvku ve výši 10 korun.

71) Nejzazší termín byl sekčními výbory stanoven na třetí čtvrtletí roku 1903. Srov. Pospíšil, V. Zpráva o pracech k uspořádání prvního vědeckého sjezdu českých právníků. *Právník*. 1902, roč. 41, s. 801.

72) Pospíšil. *Zpráva o pracech k uspořádání prvního vědeckého sjezdu českých právníků*, s. 797–801.

73) Tamtéž.

sekcí, do kterých byly jednotlivé otázky rozděleny dle právních odvětví, lze obecněji otázky kategorizovat dle jejich povahy a dle jejich obsahu. Povahově se v rámci sjezdu jednalo o otázky legislativně-doporučující, tj. zdali se *de lege ferenda* doporučuje určité právní řešení právního problému,⁷⁴ anebo o otázky pojednávající o daném jevu či právním institutu.⁷⁵

Co se obsahu týká, lze otázky roztrdit do těchto oblastí. Vedle navržených procesních reforem se zvláštním zaměřením na exekuční a konkursní právo byly společnými jmenovateli ostatních otázek dobové moderní prvky. Taková témata lze dále rozdělit na kategorii otázek, jež přinesl vědecko-průmyslový pokrok (právní ochrana elektřiny, ochrana zájmů autora, veřejnoprávní úprava kartelů), a kategorii související se sociálně-ekonomickým vývojem (náhrada za nezaviněnou škodu způsobenou při provozu zvláště nebezpečného podniku či škodu způsobenou zvířetem, právní postavení právovárečných měšťanů, alkoholismus či sociální pojištění).

Průběh a závěry sjezdu

Datum konání prvního všeprávníckého⁷⁶ sjezdu bylo stanoveno na období svatodušních svátků, tedy sobotu 21. až pondělí 23. května 1904. Do hlavního města Českého království se tehdy sjelo přes 1300 právníků⁷⁷ a slovanských hostů.⁷⁸ Účast právníků

74) Např. otázka první sekce: „Doporučuje-li se reforma norem práva občanského v příčině ručení za škodu nezaviněnou?“ či třetí sekce: „Doporučuje se v Rakousku uvedení instituce podmíněného odsouzení?“

75) Např. otázka I. sekce: „O právní povaze společenstev právovárečných měšťanů“ či II. sekce: „Podmínky a dosah přerušení sporů úpadkem strany sporné.“ Pro bližší představu viz Přílohu č. 1 této monografie s přehledem otázek jednotlivých sjezdů.

76) Aby byl sjezd skutečně všeprávnícký a přivítal v rámci možností co nejvíce právníků českých zemí, byli za tímto účelem pověřeni krajští jednatele Právnícké jednoty, aby sestavili „katastr právníků“, adresář, na základě kterého byli jednotliví účastníci na akci pozváni v co možná největší míře. Srov. Bohuslav, J. V., Pospíšil, V. Zpráva o valné hromadě Právnícké jednoty v Praze konané dne 12. února 1903. *Právník*. 1903, roč. 42, s. 136. Význam měla i velká medializace celé akce. Ještě před konáním sjezdu byli čeští právníci vyzváni k účasti na něm v provolání Právnícké jednoty „Českému právnictvu!“ Srov. Českému právnictvu! *Národní listy*. 1903, roč. 43, č. 101 ze dne 12. 4. 1903, s. 17. Českému právnictvu! *Plzeňské listy*. 1903, roč. 39, č. 83 ze dne 11. 4. 1903, s. 3. Provolání. *Zprávy Právnícké jednoty moravské v Brně*. 1903, roč. 12, č. 6, s. 251–252.

77) Jedná se o počet účastníků patrný z došlých přihlášek a poplatků účastníků. Z poslední zprávy ohledně završujících příprav vyplývá, že se ke dni 12. 5. 1904 přihlásilo na sjezd 1204 účastníků (z toho 390 advokátů, 381 soudních úředníků a v daleko menších číslech pak ostatní právnícké profese; z dalších profesí stojí za zmínku 76 notářů, 17 úředníků státního zastupitelstva či 11 ministerských úředníků). Srov. Bohuslav, J. V., Pospíšil V. První vědecký sjezd českých právníků v Praze 1904. *Právník*. 1904, roč. 43, s. 322. Přibližný počet 1200 účastníků oznámil organizační komitét i Policejnímu ředitelství v Praze. Blíže k tomu NA, Policejní ředitelství Praha I – prezidium, kart. č. 2133, sign. V 57–72 – Oznámení slavnému c. k. policejnímu ředitelství v Praze ze dne 14. 5. 1904.

78) Za Polsko se zúčastnili Franz Zoll, člen polské Akademie věd v Krakově a Stanisław Głąbiński, oba jako zástupci Lvovské právnícké fakulty. Za Rusy se zúčastnili Stanislav Dnistrjanskij ze Lvovské univerzity a Košťá Levickij jako zástupce *Naukove tovaristvo imeni Ševčenka* ve Lvově. Za Chorvatsko se

Obr. 6: Brožura s pořadem I. vědeckého sjezdu českých právníků.

jiných národností dle § 7 sjezdového řádu nebyla možná. Tomu odpovídal stanovený jednací jazyk, kterým byla dle § 9 řádu čeština s možností užití některého odlišného slovanského jazyka. Z právníků českých zemí se zúčastnilo sjezdu nejvíce právníků z Čech.⁷⁹

Konečný počet právníků v Praze však zřejmě mohl být ještě vyšší, protože se v tožném termínu konal vedle všeprávníckého sjezdu také I. sjezd českých advokátů. Podle organizátorů I. sjezdu českých advokátů měla být tato akce pouze doplňkem všeprávníckého sjezdu, jehož program považovali za příliš teoretický a bez prostoru

zúčastnil Jože Majcen, advokát v Záhřebu, za Rusko Boris Vasiljevič Popov, docent charkovské univerzity, a A. W. Filippov z právnické fakulty v Moskvě. Za Bulharsko dorazil profesor sofijské univerzity Štefan Savoj Bobčev a za Slovinsko Danilo Majaron, advokát v Lublani. Viz I. vědecký sjezd českých právníků v Praze, 21.–23. května 1904. *Zprávy Právnícké jednoty moravské v Brně*. 1904, roč. 13, č. 3, s. 131–132.

79) Moravská právnická jednota vyslala na akci 150 právníků. Viz *I. vědecký sjezd českých právníků v Praze, 21.–23. května 1904*, s. 131.

pro projednání naléhavých otázek národně-politické a stavovské povahy. Ve zprávě ze sjezdu advokátů bylo výslovně uvedeno, že sjezd advokátů nebyl vůči všeprávníckému sjezdu soupeřící akcí, ale naopak měl jeden sjezd druhému sloužit ke zdatu.⁸⁰

První den sjezdu se jeho účastníci sešli ve vestibulu hotelu *Central*,⁸¹ kde přítomné uvítal Antonín Randa. Poté se zúčastnění přesunuli do Národního divadla na představení Smetanovy opery *Čertova stěna*, čímž byl sobotní program završen. Celý začátek akce tak měl ve svůj první den spíše neformální, neodbornou a společenskou povahu.

V souladu s § 18 sjezdového řádu byl celý sjezd oficiálně zahájen až plenární schůzí v poledne druhého sjezdového dne, a to v Pantheonu Muzea Království českého.⁸² Sjezd svými proslovy uvedli protektor sjezdu nejvyšší maršálek Království českého Jiří Kristián z Lobkowicz a předseda Právníké jednoty Randa.⁸³ Oba ve svých řečech vyzdvihli celou událost jako první krok českých právníků k uplatnění jejich výzkumu k připravovaným revizím rakouských zákonů, zejména pak k reformě ABGB, ke které byla v dané době ustanovena revizní komise. Oba řečníci dále potvrdili potřebu pěstovat v českých zemích právní vědu⁸⁴ v mateřském jazyce a poukázat na její význam napříč monarchií. Randa ve svém proslovu mluvil i o potenciálu sjezdu prezentovaném na významu sjezdů německých, které se svým obsahem a průběhem staly pro první český sjezd vzorem.

Nacionální apel, který byl patrný z proslovů obou pánů, byl všudypřítomný v rámci celého sjezdu. Přesto nechyběla četná provolání slávy císaři. V žádném případě nelze tedy sjezd považovat za projev vzdoru českých právníků vůči monarchii, nýbrž spíše za snahu vhodným způsobem se zviditelnit tím, že i čeští právníci mohou jako součást monarchie mít čím vědecky přispět k předlitavskému právu.

Po proslovech slovanských hostů a slavnostní přednášce Albína Bráfa s názvem *Věda národohospodářská na počátku 20. století* následoval odpoledne přesun účastníků k sekcím, do kterých se přihlásili. Jednání sekcí probíhala v prostorách Karolina až do večerních hodin a poté ještě další den v pondělí do odpoledních hodin. Večerní program druhého dne byl opět společenský, když vyvrcholil banketem pořádaným na pražském Žofíně speciálně pro 400 pozvaných právníků účastnících se sjezdu.

Celý sjezd uzavřela plenární schůze v pondělní podvečer ve velké zasedací síni pražského sboru obecních starších na Staroměstské radnici. Hlavním bodem plenární schůze

80) I. sjezd českých advokátů. *Právník*. 1904, roč. 43, s. 445–446.

81) Dle dobových zpráv dvorana hotelu tehdejší velké návštěvě nestačila. Viz *První vědecký sjezd českých právníků v Praze, 21.–23. května 1904*, s. 132.

82) Dnešní Národní muzeum.

83) Jeho proslov podnítil v Rakousku diskusi o založení samostatných rakouských sjezdů. Srov. Ein österreichischer Juristentag. *Gerichtshalle*. 1904, roč. 38, č. 37, s. 365–366.

84) V oznámení Českému místodržitelství se přímo uvádí, že cílem sjezdu je přispět k „pěstění práva rakouského“. Srov. NA, České místodržitelství – prezidium, kart. č. 3842 – Oznámení Českému C. K. místodržitelství o konání prvního českého vědeckého sjezdu ve dnech 21., 22. a 23. května 1904 ze dne 15. dubna 1904.

USNESENÍ

PRVNÍHO

VĚDECKÉHO SJEZDU ČESKÝCH

PRÁVNÍKŮ

V PRAZE V ROCE 1904.

DIE RESOLUTIONEN

DES ERSTEN

BÖHMISCHEN WISSENSCHAFTLICHEN

JURISTENTAGES

IN PRAG IM JAHRE 1904.

Obr. 7: Brožura se shrnutím sjezdových usnesení prvního sjezdu v českém a německém jazyce.

Položka	Částka v K
PŘÍJMY	
1. Příspěvky 1334 účastníků – z toho 1330 po 10 K, 3 po 20 K a 1 po 50 K	13 410,00
2. Příspěvky dvou hostů	20,00
3. Dary:	
– Král. hl. město Praha	6000,00
– rakouská vláda	1000,00
– město Královské Vinohrady	300,00
– Okresní výbor Karlínský	200,00
– Konceptní úředníci finanční	116,00
– Okresní výbor Vinohradský	100,00
– město Karlín	100,00
– Okresní výbor Smíchovský	100,00
– Viktor rytíř Wessely	50,00
– finanční zemský ředitel	40,00
– právníci v Novém Strašecí	8,00
– Rudolf Jablonský	4,00
4. Na banket a za sjezdové odznaky vybráno	1708,01
5. Na přepłatcích a úrocích přibylo (po odečtení manipulačních poplatků v pošt. spořitelně)	197,46
6. Z prodeje 6 výtisků sjezdové publikace	60,60
Suma příjmů	23 424,07
VÝDAJE	
1. Agitace a závěrečné práce:	
– korespondence se členy komitétu, krajskými jednately a jinými	265,99
– cirkuláře, letáky a jiné tiskopisy	526,38
2. Kancelářské potřeby	188,69
3. Legitimace	29,28
4. Výlohy kancelářské (osobní)	1006,46
5. Výlohy pokladniční	248,59
6. Publikace sjezdová:	
– tisk	7697,28
– papír	3252,57
– rozeslání	139,37
– výlohy sekčních jednately	33,58
– stenografům	1200
7. Výlohy reprezentační	1334,28
8. Přátelský večer	264,60
9. Schůze sekcí	45,20
10. Plenární schůze	162,30
11. Banket	2264,44
Suma nákladů	21 426,59
Finanční přebytek sjezdu určený k organizaci následujícího sjezdu	2177,48

Tab. 1: Příjmy a výdaje I. vědeckého sjezdu českých právníků z roku 1904 v Praze.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Historie právnických sjezdů v českých zemích a na Slovensku. Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.